

Pommitamises süttinud koolimaja meenutab nüüd mälestuskivi

Seitsekümmend aastat tagasi süütas lennukipomm Muuga vana koolimaja, mis põles nagu säraküünal. Homme avatakse kunagises koolikohas mälestuskivi, mis kurba sündmust meenutama jääb.

Pommitamise hetkel oli koolimajas õpetaja Leida Rohusaar koos kahe lapsega. Vanim laps oli sel ajal karjas ning koolijuhatajat, kes samuti majas elas, polnud kodus.

“Lõuna paiku olime toas, teisel korrusel, kui ema hüüdis: “Lapsed, ruttu kaevikusse!” Ta olla näinud aknast Venevere poolt tulevat punatähelist lennukit. Jõudsin vaid esikusse naaberkorteri ukse taha, kui käis hirmus kärakas. Lennuk oli poetanud süütepommi, mis lõhkes minust ilmselt paari meetri kaugusel,” on meenutanud Leida Rohusaare poeg Jaan Rohusaar.

Puust koolimaja hävis, enamik sisustust jäi tulle. Inimesed said õnnelikult hoonest välja.

Õpetaja Rohusaare tütar Lehti meenutas, et külarahvas reageeris kiiresti ja tuli appi päästma, mida päästa andis.

Põlevast majast suudeti välja saada tiibklaver ja kooli dokumendid, osa raamatuid, ka kohaliku maanaiste seltsi lipp.

Lehti Mägi, kes oli toona 11aastane, rääkis, et keegi hea inimene viskas välja tugitooli, fotod karbiga ja rariteetse raamatu “Eesti rahva kannatuste aasta”.

“Meie perele oli see maja ko-

duks olnud kooli aastat,” kõneles kunagise kooliõpetaja tütar.

Pärast koolimaja hävingut koliti kool Muuga mõisa, kus see tegutseb tänaseni.

Sõjaeelsetel Eesti vabariigi aastatel ehitatud koolimaja, mis oli oma aja kohta hea ruumilahenduse ja konstruktsiooniga, asus praeguse Edivere bussipeatuse juures, kunagise Noavere, praeguse Muuga küla maadel.

Aastate jooksul võssa kasvanud ala on nüüd puhastatud, mälestuskivi juurde teerajad ning peatumiseks ja meenutamiseks on seal istepingid.

Mälestuskivil on vana koolimaja pilt ja tekst: “Siin valmis 1930. aastal Muuga koolimaja. Punavägi hävitas selle 19. septembril 1944. aastal süütepommiga. Hoiame meeles!”

Idee vana koolikoha tähistamiseks algatasid toonase kooliõpetaja Rohusaare lapsed.

Muuga põhikooli direktor Agnes Maasild jutustas, et kui hakati platsi korrastama, tuli välja jupp kunagise koolimaja vundamenti, samuti koolimaja trepp. Need on ära kasutatud mälestuskivi ümbruse kujundamisel ja moodustavad sellega terviku.

“Trepil on sümbolne tähendus, see on sama trepp, mille kaudu majas olnud põgenesid,” rääkis Maasild.

Lehti Mägi ütles, et ta on kunagise koolimaja varemetele

loodud mälestuskohaga väga rahul. “See on saanud väga ilus, tulemus on südantsoojendav,” rääkis naine ja tõdes, et ta oli küll ettevõtmise mootor, kuid midagi poleks saanud toimuda paljude heade inimeste toetuse ja abita.

Lehte Mägi sõnul oli kooli pommitamine barbaarne sõjakuritegu. “Mingisugust lahingu-tegevust Muugal sel ajal ei toimunud,” märkis ta.

Mälestuskivi asub Laekvere vallavanema Aarne Laasi maadel. Laas tunnistas, et oli algul mälestuskivi paigaldamise vastu, tema hinnangul on olulisem panustada tulevikku suunatud asjadesse.

“Aga paljude inimeste jaoks on sellel kohal nostalgiline väärtus, mul polnud ka argumente, miks seal ei võiks mälestuskoht olla,” sõnas Laas. Vallavanem loodab, et mälestuskivi ümbrust ka edaspidi korras hoitakse.

Agnes Maasild ütles, et mõte vana koolimaja koht tähistada hakkas vilistlastel meeles mõlkuma juba enne pommitamise 60. aastapäeva, kuid tookord jäi asi idee tasemele, nüüd tehti see teoks.

“Muudugi oli ka kool toeks, aga finantseerinud on vilistlased ning paiga korrastamise ja kujundamise võttis enda õlule Muuga Maanaiste Selts,” rääkis Agnes Maasild.

Selleks et mälestuskoht saaks kena, on tehtud hulga töötunde vabast ajast.

Homsele mälestuskivi avamisele eelneb keskpäeval Muu-

MEENUTUSPAIK endise kooli varemetel

Muuga põhikooli direktor Agnes Maasild ning kohaliku maanaiseseltsi juht Ilma Lausvee näitavad mälestuskivi, mis paigaldati kurva sündmuse meenutamiseks kooli vilistlaste initsiatiivil.

MEELIS MEILBAUM

ga mõisas kõigile avatud ajalootund. Meenutatakse Muuga vana koolimaja saatust, samuti II maailmasõja sündmusi Lääne-Virumaal.

Loenguga "Kõik me tuleme lapsepõlvest ..." esineb koolimaja pommitamisest eluga pääsenud ehitusinsener, emeriitprofessor Jaan Rohusaar. Eesti sõjamuuseumi teadusdirektor Toomas Hiio ja Lagedi vabadusvõitluse muuseumi direktor Johannes Tõrs kõnelevad II maailmasõjast ning Virumaast aastal 1944.

Õpilased 1930. aastal valminud kunagise koolimaja juures, mis oli oma aja kohta moodne ning hea ruumilahendusega.

ERAKOJU